

Disputatio juridica inauguralis de commodato

<https://hdl.handle.net/1874/340706>

DISPUTATIO JURIDICA
I N A U G U R A L I S,
D E
COMMODATO,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,
D. JOHANNIS van MUYDEN,
J. U. D., ejusdemque Facultatis in inclyta Academia Ultrajectina
Professoris Ordinarii,

NEC NON
Unanimi Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimaque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
Et summis in **UTROQUE JURE** honoribus & Privilegiis
rite, ac legitimè consequendis,
Eruditorum disquisitioni subjecit.

ANTHONIUS BLONDEL, Mediob. Zeland.
Ad diem 17. Octobris horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ic Lxxxvii.

Reverendis honestisque VIRIS,

D. JOHANNI BLONDEL,

Mercatori fidelissimo, Fratri meo unico
ad rogam usque venerando.

NEC NON,

D. HENRICO PLASSCHAART,

Librario Societatis Indiæ Orientalis,
quæ est Medioburgi.

D. JOHANNI van SAVELPOEL,

Mercatori solertissimo, affinibus meis di-
lectissimis de me optime meritis.

*Hanc disputationem inauguralem eâ,
quâ decet reverentiâ dico conse-
croque.*

ANTHONIUS BLONDEL,

AUCT.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
COMMODATO.

THESIS I.

Commodatam accommodando quasi commodo utentis datum, sumitur vel late pro eo quod alterius commodo quomodo inservit, quo sensu etiam mutuum complectitur arg. *l. 2. in fin. Cod. de his qui ex public. ration. &c.* vel stricte, cum res certo modo & sine gratis utenda conceditur §. 2. *Inst. quibus modis re contrah. oblig.* quo sensu vel pro re commodata *l. 3. §. 3. & l. 5. in prin. ff. h. t.* atque ita commodatum dicitur accipi, reddi, custodiri, amitti, alienari. *l. 3. §. 1. l. 5. §. 5. & passim. ff. h. t.* vel pro contractu commodati. *d. l. 5. §. 2. vers. commodatum. & l. 17. in pr. ff. h. t.* atque in hoc ultimo significato definitur hoc modo **COMMODATUM** est contractus Juris Gentium, *bonafidei*, re constans, quo res aliqua vel *species* gratis utenda datur, ealege, *ut eadem res in specie restituatur, tempore sc. l. 17. §. b. tit.*

I I.

Audita definitione, videamus de personis, quæ commodare possunt, & quibus commodari, quæ res, quæ sit forma & quis effectus. Commodare possunt omnes, qui rerum suarum habent administrationem, quales sunt illi, qui contrahere & obligari possunt: neque refert an domini rei sint *l. 8. ff. h. t. an tantum possessores, sive bonæ, sive malæ fidei l. 15. & seq. ff. h. t. l. 64. in princ. ff. de Judiciis.* sic etiam uxor potest commodare rem viri *l. 24. §. 6. ff. solut. matrim.* usufructuarius Jus suum, quod habet, recte alteri commodat *§. 1. Inst. de usu & habitat.* sic filii familias *l. 9. ff. de oblig. & act.* servus ignorante & invito domino *l. 14. ff. h. t. & l. 36. ff. de condict.* indebiti servus hereditarius. *l. 16. ff. de oblig. & act.* pupillus sine tutore, ut alium sibi obliget. *princ. Inst. de auct. tutor.* non tamen recte commodant usuari, arg. *d. §. 1. Inst. de usu & habitat.* neque conductores, multo minus qui ipsi rem commodato acceperunt; nisi commodantis vel nihil intersit, vel si ea lege qua rem commodato petuissent, eam nihilominus obtinuissent.

I I I.

Commodatum accipiunt omnes, qui possunt alias contrahere ut filii familias *l. 3. §. 4. ff. h. t. l. 14. §. 10. ff. de furtis.* servus. *d. l. 3. §. 4. ff. h. t. l. 2. ff. de fidejuss.* filiaf. & ancilla *d. l. 3. §. 4. ff. h. t. l. 27. in princ. ff. de pecul.* pupillus tamen & furiosus, si accipiant commodato, ex commodato non obligantur *l. 1. §. ultim. l. 2. 3 in princ. ff. h. t.* is etiam, qui liberum hominem possidet, potest ei commodare. *l. 3. §. ultim. ff. h. t.* non solum uni sed etiam pluribus potest commodari. *l. 5. §. ultim. l. 6. 7. in princ. & §. 1. l. 21. §. 1. ff. h. t.* quo casu quodammodo duo correi debendi videntur fieri. *l. 9. in prin. ff. de duobus reis,* ita ut alterius dolus alteri noceat. *l. penult. ff. de duobus reis,* & quisque eorum in solidum teneatur. *§. 1. Inst. de duobus reis l. 2. 3. §. 1. ff. eod.*

IV. Com-

I V.

Commodari possunt omnes res, tam mobiles, quam immobiles, corporales & incorporales *l. 1. §. 1. ff. h. t.* (ubi per vocabulum habitationis non res corporalis, v. g. domus, ut quidam voluit. Sed incorporalis, nimirum servitus, denotatur, cum Ulpianus de ea loquatur per modum extensionis) arguit etiam illud. *l. 3. l. 15. §. 2. ff. de precar.* cum precarium commodato in multis simile sit, & si res incorporales precario concedi possint, ut apparet ex allegat. text. quid impedit, quo minus commodato dentur, cum æque, ut in precario, ita & hic usustransferatur? nihil refert, aliena res sit, quæ commodatur, an propria. *l. 15. & seqq. ff. h. t.* non tamen recte commodantur res propriæ ipsis dominis. *l. 15. ff. depositi.* excluduntur etiam ab objecto commodati quantitates sive res, quæ usu consumuntur, quia tunc in mutuum incidit, nisi forte ad pompam vel dicis gratiâ, id est, *simulate*, sine voluntate abutendi, tales res commodato dentur. *l. 3. §. fin. l. 4. ff. h. t.*

V.

Quod ad formam commodati attinet illa consistit (1) in eo, quod perficiatur ipsius rei datione, quia est re constans, §. 2. *Inst. quibus modis re contrah. oblig.* dare hic non est transferre dominium aut possessionem, sed simpliciter concedere usum. (2) ut ad certum usum detur, quem neque commodans, neque commodatarius excedere potest. Ille enim si ante expletum usum revocaverit, ad interesse tenetur. *l. 17. §. 3. ff. h. t.* hic aliter utens, furti obligatur §. 6. & 7. *Inst. de oblig. quæ ex delicto nasc.* scilicet quia invito domino rem contrectat, nisi forte Iustam causam credendi habeat, se illud invito commodatore non facere *l. 76. ff. de furtis.* (3) ad formam commodati spectat, ut concessio sit gratuita, & ne merces vel alia res pro usu detur aut fiat merces enim interveniens facit ut non commodatum, sed locatio sit. §. 1. *Inst. quibus modis re contrah. oblig.* scilicet si consistat merces in-

6 DISPUTATIO JURIDICA

numeratâ pecuniâ formæque locationis conveniat si quid aliud detur vel fiat, contractus innominatus erit *l. 17. §. 3. ff. de præscr. verb.*

V I.

Effectus commodati primus est, quod commodatarius uti possit re commodatâ ita ut ipsi permittit commodator. *l. 1. §. 1. l. 21. §. 1. ff. b. t.* secundus effectus consistit in obligatione §. 2. *Inst. quibus modis re contrah. oblig.* id est, tenetur reddere eandem speciem sive idem corpus, quod accepit, idque non deterioratum, quod si tamen deterioratum sit, non intelligitur redditum, nisi id quod interest, præstetur *l. 3. §. 1. ff. b. t.* tertius effectus in eo consistit, utcunque ea possessio naturalis, quæ est nuda detentio, penes accipientem sit, cum ei res tradatur *l. 38. §. 1. ff. de usur. l. 2. §. 1. ff. pro hered. l. 9. ff. de R. V.* sed tum proprietas, tum possessio manet penes commodantem. *l. 8. 9. ff. b. t. l. 2. §. 22. ff. de vi bonor. rapt.* quartus & præcipuus effectus est obligatio commodati mutua unde nascitur actio tum directâ, tum contraria.

V I I.

Actio commodati directâ est actio personalis, bonæ fidei, quæ datur commodanti adversus commodatarium, ut rem commodatam in specie restituat & præstet dolum & omnem culpam. Dicitur personalis, quia oritur ex contractu, *bonæ fidei. §. 28. Inst. de action. quæ datur commodanti.* Qualiscunque ille sit, sive fur, sive prædo nihil interest. *l. 1. in princ. l. 16. ff. b. t.* non enim hic persona commodantis, sed quale commodati beneficium & quid à commodatario actum promissumve sit, Respicitur. *l. 17. §. 3. ff. b. t.* & cum ex contractu sit, datur heredi, etiam filiof. *l. 9. ff. de oblig. & act.* additur *adversus commodatarium* quo verbo artis significatur is, qui commodatum accepit, etiam adversus ejus hæredes *l. 3. §. 3. l. 17. §. 2. ff. b. t. l. 3. Cod. b. t.* ita ut si plures sint hæredes, singuli pro hæreditariis partibus conveniantur: nisi for-

te aliquis eorum rei restituendæ facultatem, habeat: qui quidem in solidum tenetur *l. 3. §. 3. ff. b. t.* quinimo & contra pupillum datur hæc actio, sed utilis, si ex commodato factus sit locupletior. *l. 1. §. ultim. l. 3. in prin. ff. b. t.* eodemque modo contra furiosum. *l. 2. ff. eod.* facit etiam *l. 46. ff. de oblig. & act.* contra filiumf. etiam directa datur *l. 3. §. 4. ff. b. t.* contra servum vero de peculio. *l. 27. ff. de pecul.* dicitur porro ut *Rem commodatam restituat.* petitur (1) hac actione principaliter ut res commodata reddatur *l. 3. §. 1. l. 5. in prin. §. 12. ff. b. t.* vel ut restituatur *l. 3. §. 3. l. 18. §. ultim. ff. b. t.* & quidem res illa ipsa, quæ commodata est *§. 2. Inst. quib. mod. re contrab. oblig. l. 1. §. 3. ff. de oblig. & act.* si vero perierit ejus æstimatio. *l. 17. §. ultim. ff. b. t.* (3) sequela Rei commodatæ etiam in hanc actionem venit *l. 5. §. 9. ff. b. t. l. 14. §. 15. ff. de furt.* fructus percepti. *l. 38. §. 10. ff. de usur.* multo ergo magis quæstus ex re commodata perceptus arg. *l. 13. §. 1. ff. b. t.* maximè cum quæstui faciendo res commodata non sit, additur ut *præstet dolum & omnem Culpam.* quod ad dolum attinet, hoc adeo verum est, ut conventionione dolum præstetur non valeat, *l. 17. in prin. ff. b. t.* cum occasio delicti pacto acquiri non possit. *l. 27. §. 3. ff. de pact. l. 1. §. 7. ff. de positi.* dicitur porro *omnem culpam* etiam levissimam *l. 5. §. 2. l. 18. ff. b. t. l. 1. §. 4. ff. de oblig. & act.* excipitur tamen (1) si res commodata tantum dantis utilitatem contineat tum tantum lata culpa præstatur *l. 5. §. 10. ff. b. t.* (2) si quis ultro ad commodatum se obtulerit *d. l. 5. §. 10. in fin. eod.* (3) quando utriusque versatur utilitas, tum culpa levis præstatur. *l. 18. ff. b. t.* (4) si convenit, ne levis aut levissima culpa præstetur *d. l. 5. in prin. ff. b. t.* conventio enim dat legem contractui *l. 23. ff. de R. J.*

V I I I.

Regulariter tamen de casu fortuito (quia is in nullo contractu præstatur) non tenetur commodatarius. *§. 2. inst. quib. mod. re contrab. oblig. l. 23. ff. de R. J. l. 6. cod. de pign. act.* nisi vel casum fortuitum in se susceperit. *l. 1. cod. b. t.* vel si culpa aut mora casum præcesserit. *§. 2. Inst. quibus modus re contrab. oblig. l. 23. ff. de*

8 DISPUTATIO JURIDICA.

de verb. oblig. l. 1. §. 4. ff. de oblig. & act. l. 5. §. 4. & 7. l. 13. ff. b. t. aut si res æstimata commodata sit, & commodatarius in se susceperit æstimationem *l. 5. §. 1. ff. b. t.* Interpretes dividunt casum fortuitum in *Solitum* & in *Solitum*, & qui casum fortuitum se præstiturum pactus est; eum de solito tantum teneri putant, nisi expresse de insolito casu actum sit: imo etsi jurejurando pactum de casu fortuito simpliciter factum sit, pacifcentem tamen de insolito non teneri autumant, tum quod jusjurandum non augeat obligationem *l. 5. §. 1. Cod. de ll. & deinde quia actus agentium non sunt extendendi ultra eorum intentionem, & certe hoc etiam non patitur natura pacti, pacifcentem teneri ultra, quod promisit aut cogitavit, adde. l. 78. in fin. ff. de contrah. empt. l. 6. cod. de pign. act.*

I X.

Cessat commodati actio directa multis casibus. (1.) si commodatum ex aliqua causa inutile sit, veluti si pupillo sine tutoris auctoritate aliquid commodatum sit, usque adeo, ut ne quidem tum commodati obligatio nascatur, si in re maxime sibi commodata pupillus dolum aut culpam admisit. *l. 1. §. ultim. ff. b. t.* (2) si damnum injuria alterius datum sit, *l. 19. ff. b. t. l. 19. ff. locati l. 31. ff. de act. empr.* (3) cessat, si damnum sine culpa commodatarii contigerit. *l. 12. §. 1. l. 20. §. ultim. ff. b. t. v. gr. senectute aut morbo. l. 5. §. 4. l. 18. in prin. & §. ultim. ff. b. t. l. 1. §. 4. ff. de oblig. & act.* (4.) si per eum, cui jusserit commodator, remittatur res commodata & res perierit aut damnum contigerit. *l. 21. §. 1. ff. b. t.* aut si commodatarius per idoneum hominem rem commodatam remisit. *l. 20. ff. b. t.* (5) si commodatarius usus est commodato in eam rem, in quam accepit. *l. 10. in prin. ff. b. t.* (6) cessat etiam, cum commodator ab alio suum consecutus est. *l. 5. §. ultim. ff. b. t.* aut alia actione suum recepit. *l. 18. §. 1. l. 7. §. 1. ff. b. t.* (7) cessat si liberatio legata sit. *l. 8. §. ultim. ff. de liberat. leg.* ultimo loco cessat hæc actio, si solus dolus (ut aliquando solet) præstandus sit: vel dolus & culpa, & citra dolum aut culpam damnum contigerit. *l. 5. §. 10. l. 10. §. 1. ff. b. t.*

X. Actio

X.

Actio commodati contraria est actio personalis civilis, rei persecutoria, qua datur commodatario adversus commodantem ad id ut servetur indemnis. Competit hæc actio variis ex causis & quidem. (1.) ex eo quod commodator rei commodatæ usum intempestive auferre velit: nam sicut voluntatis & officii magisquam necessitatis est commodare, ita modum commati finemque præscribere ejus est, qui beneficium tribuit. Cum autem id fecit (id est, postquam commodavit) tunc finem præscribere, & retro agere, atque intempestive usum commodatæ rei auferre: non officium tantum impedit: sed & suscepta obligatio. *l. 17. §. 3. ff. h. t.* (2.) si sciens rem vitiosam ignoranti commodavit, unde commodatarius damnum accepit, veluti vasa aut tigna *l. 17. §. 3. in fin. l. 18. §. 3. ff. h. t.* (3.) si commodator rem commodatam commodatario subripuit & inhiominus à commodatorio nesciente exegit, quanti sua interfit rem non restitui *l. 21. in prin. ff. h. t.* (4.) si commodatori prære commodatâ perditâ pretium sit solutum, isque rem eam postea receperit. *l. 17. §. ultim. ff. h. t.* (5.) si commodator codicem commodasset, ut in eo debitor cave-ret mihi, & post modum commodator chirographum debitoris deleat *l. 5. §. 8. ff. h. t.* datur hæc actio commodatario, ejusque heredi, cum sit ex contractu: filio quoque familias sed in fa-ctum sive utilis. *l. 13. ff. de oblig. & act.* datur etiam ei, qui in potestate commodatarium habet. *prin. inst. per quas person. nobis acquir. oblig.* datur adversus commodantem & ejus heredem. Ad-ditur porro *ad id ut servetur indemnis.* Petitur hac actione quicquid ex causis supradictis ei abest, cui res commodata est. *ll. supra allegat.* petuntur etiam hac actione impensæ necessariæ & perpetuæ utilitatis causâ in rem commodatam factæ *l. 18. §. 2. ff. h. t.*

X I.

Non datur contrarium hoc commodati judicium ob impen-sas inutiles & superfluas vel modicas, veluti si equo servove

B

com-

commodato alimenta interim data sint, aut si alia modica impendia facta sint in valetudinem aut ad requirendum servum. *l. 18. §. 2. ff. h. t. l. 12. ff. de impens. in res dotal. fact.* modica impendia videntur esse, quæ minora sunt commodo ex re percepto exemplo. *l. 1. §. ultim. ff. de pign. & hypoth. l. 30. §. 1. ff. de adis. edict.* non datur etiam si quis ignorans rem vitiosam commodavit, aut sciens scienti *l. 18. §. 3. l. 22. in fin. ff. h. t. l. 31. ff. de pign. act. l. 27. §. 7. ff. mandati.*

XII.

His omnibus itaque perspectis videamus in quibus commodatum differat à mutuo, precario, locatione conductione à mutuo primo differt scilicet quia in eo transfertur dominium. *prin. inst. quibus modis re contrah. oblig. l. 2. §. 2. ff. de reb. cred.* non vero in commodato. *l. 8. cum l. seq. ff. h. t.* Secundo commodatum datur ad usum; ideoque eadem res restitui debet: mutuum vero ad abusum; ideoque sufficit tantundem restitui. *d. l. 2. in prin. ff. de reb. cred.* denique commodatum est contractus bonæ fidei, *l. 3. §. 2. ff. h. t. & arg. §. 28. inst. de act.* mutuum vero stricti Juris. *arg. §. 28. inst. de action. l. 6. junctal. 7. ff. de eo quod certo loco.* à precario etiam distinguitur: (1) quia commodatum ad certum usum & tempus conceditur; ideoque necdum finito usu repeti nequit. *l. 17. §. 3. ff. h. t.* at precarium quando cunque libuerit, potest repeti. *l. 1. in prin. l. 2. §. 2. ff. de precario.* (2) in commodato dolus & omnis culpa regulariter præstatur. *l. 5. §. 2. ff. h. t.* in precario autem duntaxat dolus & culpa dolo proxima, utpote quod totum ex liberalitate descendat ejus, qui precario concessit, & quando vult, repetere possit. *l. 8. §. 3. ff. de precario.* (3) commodatum est contractus nominatus, precarium innominatus. In aliquibus etiam non convenit hic contractus cum locatione conductione utpote quia commodatum est contractus re constans, locatio conductione consensu. *prin. inst. de oblig. quæ ex consens. l. 2. in prin. ff. de oblig. & act.* denique locatio conductione requirit mercedem. *l. 5. §. 12. ff. h. t.* at commodatum

datum¹ gratuitum est. §. 2. *insino inst. quibus modis re contrah. oblig.*

XIII.

Coronidis loco magna & difficilis venit quaestio, scilicet an in commodato locum habeat compensatio? quod mihi videtur affirmandum propter has rationes (1) quia in *l. fin. Cod. de compensat. & §. 30. inst. de action.* Justinianus regulam proponit, quod in omnibus actionibus, sive in rem fuerint, sive in personam & sive bonæfidei, sive stricti Juris, compensatio fieri possit: quapropter etiam in commodato locum habebit compensatio, nisi alicubi commodatum a prædicta regula expresse excipiatur, (2) quia in adductis locis Regulæ isti statim subjungitur exceptio actionis depositi, ita ut in quibuscunque actionibus compensatio admittatur, deposito excepto, at exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis, & si Imperator commodati actionem æque à superiori regula exceptam voluisset, proculdubio perinde ut depositi actionem eam excepisset. & (3) quia particula Sola additur, quæ particula taxativa est & vim habet cætera universa excludendi præter ea, quæ expresse sunt inclusa. Sunt tamen, qui his rationibus non attentis, contrariam amplectuntur sententiam; suas etiam habentes rationes, quibus tamen satisfacere conabor acque hæc pro viribus dixisse sufficiant.

A N N E X A.

I.

Us accrescendi locum habet etiam inter verbis conjunctos.

II.

Usucapio non pugnat cum omni æquitate.

Pericu-

PERICULUM REI VENDITAE ET NONDUM TRADITAE PERTINET
AD EMPTOREM.

I V.

Matrimonium non est contractus.

V.

Communis error populi non facit jus.

V I.

Mandator vulneris tenetur de caede subsequuta.

V II.

In mutuo contingit alienatio.

V III.

Princeps legibus Civilibus non naturalibus solutus
est.

